

สินค้าญี่ปุ่นหรือสินค้าฟุ่มเฟือย?

สัปดาห์การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายนศกก่อน (2515) ให้ข้อคิดอะไรแก่เราบ้าง เราควรส่งเสริมให้มีการต่อต้านสินค้าต่างชาติทำนองนี้ต่อไปอีกหรือไม่

ปัญหาเบื้องต้นของเรื่องนี้ น่าจะอยู่ที่ว่า เราเชื่อหรือไม่ว่า การค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย และช่วยให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจของ ประชาชนชาวไทยเพิ่มขึ้น ถ้าหากเราไม่เชื่อความข้อนี้ เราก็ควรปิดประเทศ เลิกติดต่อกับต่างชาติต่างประเทศ และห้ามชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ ดังที่พม่ายึดถือเป็นนโยบายอยู่ในเวลานี้ แต่ ถ้าหากเราเชื่อความข้างต้น เราก็ควรที่จะปล่อยให้มีการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่าง ประเทศต่อไป ในทางทฤษฎี ความเห็นในเรื่องนี้แตกแยกเป็น 2 ฝ่าย

ประการแรก นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายขวาเชื่อว่า การค้าระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับ ประเทศด้อยพัฒนามีส่วนอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้มีการพัฒนาในประเทศด้อยพัฒนา นักเศรษฐ ศาสตร์ฝ่ายซ้ายไม่เห็นด้วยกับความข้อนี้ เพราะการค้าระหว่างประเทศจะมีผลให้ประเทศด้อยพัฒนา ยังคงต้องผลิตสินค้าขั้นปฐม (Primary Products) ต่อไป จึงมีฐานะเป็นเพียงแหล่งวัตถุดิบของประเทศ ที่พัฒนาแล้ว และเป็นผู้ซื้อสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศที่พัฒนาแล้วเท่านั้น ในขณะที่ราคาสินค้า ขั้นปฐมกำหนดโดยราคาตลาดโลก Income Elasticity of Demand ของสินค้าขั้นปฐมมีค่าต่ำ (นั่นก็คือ ถึงรายได้ของผู้ซื้อจะเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณสินค้าขั้นปฐมที่ซื้อจะเพิ่มขึ้นไม่ได้สัดส่วนกัน) ประกอบกับมี วัตถุดิบเคราะห์ที่ขึ้นมทดแทนสินค้าขั้นปฐมเหล่านี้อยู่เรื่อย ๆ ภาวการณ์เช่นนี้จึงแต่จะทำให้ประเทศ ด้อยพัฒนายิ่งจนลงและประเทศที่พัฒนาแล้วยิ่งรวยขึ้น นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายซ้ายบางคน อย่างเช่น Gunder Frank, Paul Sweezy, T. Szentes ฯลฯ ถึงกับลงความเห็นว่ กลไกของการค้าระหว่างประเทศ ในระบบทุนนิยมนั่นเองที่เป็นต้นเหตุของความเจริญที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศทั้งหลายใน โลกนี้

ประการที่สอง นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายขวาเชื่อว่า การลงทุนของประเทศที่พัฒนาแล้ว ในประเทศด้อยพัฒนาจะมีผลดีต่อประเทศด้อยพัฒนา เพราะประเทศด้อยพัฒนามักมีปัญหาการ ขาดแคลนทุน การลงทุนของต่างประเทศ จึงอาจมีส่วนช่วยปูพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในอนาคต และ ช่วยให้ประเทศด้อยพัฒนาหลุดพ้นจากการเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้ว นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายซ้ายไม่เห็นด้วย และโจมตีความเห็นข้างต้นเป็น 2 แนวด้วยกัน แนวที่หนึ่ง การ ลงทุนของต่างประเทศอาจทำให้ประเทศด้อยพัฒนายังคงต้องมุ่งผลิตสินค้าขั้นปฐมเหมือนเดิม ซึ่งถ้า เป็นจริงเช่นนั้น ประเทศด้อยพัฒนาก็ยิ่งแต่จะจนลงดังเหตุผลในประการแรก แนวที่สอง ขบวนการ

ลงทุนของต่างประเทศเป็นขบวนการถ่ายเทส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (*Economic Surplus*) จากประเทศ
 ค่อยพัฒนาไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว

ประการที่สาม นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายขวาเห็นว่า ถ้าปราศจากซึ่งการลงทุนระหว่าง
 ประเทศแล้ว ประเทศด้อยพัฒนาจะไม่ได้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นายทุนต่างประเทศ
 นำเข้ามา นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายซ้ายเห็นด้วยกับความข้อนี้ แต่ทว่าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่จะ
 เป็นประโยชน์ในตัวของมันเอง แต่ประเทศด้อยพัฒนาจะได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่
 หรือไม่นั้น จะพิจารณาแต่เพียงว่า มีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าประเทศหรือไม่นั้นไม่เป็นการเพียงพอ
 จำต้องพิจารณาถึงการควบคุมและการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นด้วย หลักฐานส่วนใหญ่จะชี้ให้เห็นว่า
 เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ตามการลงทุนต่างประเทศเข้ามานั้นมักจะถูกรักษาโดยชาวต่างประเทศ เพราะ
 ฉะนั้นประโยชน์ที่ประเทศด้อยพัฒนาจะได้รับจากการลงทุนต่างประเทศในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่
 จึงมีน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม ถึงนักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายซ้ายบางคนจะมีความเห็นว่า การค้าระหว่าง
 ประเทศเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งของความด้อยพัฒนาของประเทศด้อยพัฒนา แต่ดูเหมือนจะไม่มี
 นักเศรษฐศาสตร์คนใดที่สนับสนุนให้ประเทศด้อยพัฒนาปิดประเทศ เลิกค้าขายระหว่างประเทศ และ
 ห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้าไปลงทุน (*Inward-Looking Policy*) ประเทศด้อยพัฒนาที่ใช้นโยบายเช่นนี้
 ต้องประสบหายนภัยทางเศรษฐกิจเช่นไร ออกจะเป็นที่ประจักษ์แจ้งโดยทั่วไป อินโดนีเซียในสมัย
 หนึ่งและพม่าในเวลานี้นับเป็นอุทาหรณ์อันดี

ถ้าหากเราเชื่อว่า การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นประโยชน์
 ต่อสังคมไทย ก็ดูไม่มีเหตุผลที่จะไปห้ามสินค้าของประเทศหนึ่งเข้าประเทศ ในขณะที่ปล่อยให้สินค้า
 ประเทศอื่นๆ เข้ามา ถ้าหากเราห้ามสินค้าประเภทหนึ่งเข้าประเทศ เราก็ควรห้ามนำสินค้านั้นเข้าจาก
 ทุกประเทศ มิฉะนั้นการปฏิบัติที่ลำเอียงย่อมทำให้ประเทศที่เราติดต่อกับค้าขายด้วยความมั่นใจ และ
 เกิดความไม่แน่ใจว่า จะได้รับการปฏิบัติที่ลำเอียงเช่นที่ประเทศอื่นได้รับหรือไม่ ขณะเดียวกันประเทศ
 ที่ได้รับการปฏิบัติลำเอียงอาจแก้แค้นด้วยวิธีการเดียวกัน

ทำไมจึงมีการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น เหตุผลที่ได้ยินได้ฟังกัน ก็คือ สินค้าเข้าที่มาจาก
 ญี่ปุ่นมีมากกว่าจากประเทศอื่นใด จนกระทั่งวิธีการดำรงชีวิตของคนไทยตกอยู่ใต้อิทธิพลของสินค้า
 ญี่ปุ่น ทั้งพ่อค้าญี่ปุ่นและนายทุนญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยก็ใช้วิธีการอันไม่ชอบธรรม
 แต่การที่เราเลือกต่อต้านสินค้า A จากประเทศญี่ปุ่น โดยที่มิได้ต่อต้านสินค้าชนิดเดียวกันนี้จาก
 ประเทศอื่นก็ดี หรือการที่เราเลือกต่อต้านพ่อค้าและนายทุนญี่ปุ่นซึ่งใช้วิธีการอันไม่ชอบธรรมโดยที่
 มิได้ต่อต้านพ่อค้าและนายทุนประเทศอื่นที่ใช้วิธีการอันสกปรกปานกันก็ดี ล้วนสะท้อนให้เห็นถึง
 ความไม่มีเหตุผลของเราเพียงใด จะให้รัฐห้ามสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นกระนั้นหรือ นโยบายเช่นนี้ขัดกับ

หลักการค้าระหว่างประเทศอย่างไร มีจำต้องให้อัตราภาษีมากนักร เพราะถ้าหากรัฐจะห้ามนำสินค้า A เข้าประเทศ รัฐก็ไม่ควรห้ามนำสินค้า A ที่มาจากญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว แต่ควรห้ามนำสินค้า A จากทุกประเทศ ทำนองเดียวกัน ถ้าหากรัฐจะห้ามนำสินค้าเข้าจากญี่ปุ่น รัฐก็ควรห้ามนำสินค้าเข้าจากประเทศอื่น ๆ ทุกประเทศ จึงจะเป็นการปฏิบัติอันชอบ เพราะฉะนั้นปัญหาพื้นฐานของเรื่องนี้จึงอยู่ที่ว่า เราเชื่อหรือไม่ว่า การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยดังที่กล่าวในตอนต้น ถ้าหากเราเชื่อความข้อนี้ เราก็ไม่ควรปฏิบัติกรใดๆ ที่ลำเอียง เราต้องไม่ลืมนำ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าประเทศอุตสาหกรรมใดๆ ทั้งมีข้อได้เปรียบในเรื่องที่ตั้งของประเทศ ซึ่งมีผลให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าจากญี่ปุ่นต่ำกว่าต้นทุนการขนส่งสินค้าจากประเทศอื่น เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่สินค้าญี่ปุ่นเข้ามาครองตลาดไทยได้มากกว่าสินค้าต่างชาติอื่น ๆ ลำพัง แต่ความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนและในเรื่องที่ตั้งคงไม่อาจทำให้ปริมาณสินค้าต่างชาติโดยทั่วไปและปริมาณสินค้าญี่ปุ่น โดยเฉพาะในตลาดไทยมากมายถึงปานนี้ หากคนไทยเรามีได้มีความต้องการสินค้าต่างชาติอย่างรุนแรง ความหลงผิดที่ว่า วิถีชีวิตของคนในประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นวิถีชีวิตที่ดีกว่าวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ในประเทศของตนเสมอไปนั้น น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มีปริมาณการค้าต่างชาติมาก ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่นายแรกนาร์ เนิร์กเซ (Ragnar Nurkse) เรียกว่า *ผลของการเอาอย่างระหว่างประเทศ (International Demonstration Effect)* การเอาอย่างเช่นว่านี้มักจะเริ่มต้นในหมู่ชนที่มีรายสูง หลังจากนั้นผลของการเอาอย่างก็แผ่ขยายไปยังหมู่ชนที่มีรายได้ต่ำ เพราะมักจะเข้าใจกันอย่างผิดๆ ว่า การที่สามารถซื้อหรือใช้สินค้าอย่างใดที่คนรวยใช้กันนั้นจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยยกฐานะในสังคม ปรากฏการณ์เหล่านี้ อาจช่วยให้เข้าใจได้ว่า ทำไมคนไทยจึงมีปริมาณการค้ากับญี่ปุ่นมากกว่าสินค้าชาติอื่น เพราะคนไทยมีระดับรายได้ต่ำ แม้โดยผลของการเอาอย่างจะทำให้พยายามซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ แต่รายได้อันจำกัดนั้นเองทำให้จำต้องซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีคุณภาพปานกลางและราคาถูก ญี่ปุ่นอยู่ในฐานะที่จะสนองความต้องการเช่นว่านี้ได้ดีกว่าชาติใดๆ

ที่นี้หันมาพิจารณาถึงวิธีการปฏิบัติของพ่อค้าและนายทุนญี่ปุ่น ข้อเท็จจริงที่ทราบกันทั่วไปก็คือ พ่อค้าและนายทุนญี่ปุ่นบางคน ใช้วิธีการอันไม่ชอบธรรม แต่ก็มิได้หมายความว่า พ่อค้าและนายทุนชาติอื่นจะมิได้ใช้วิธีการอันไม่ชอบธรรม ถ้าหากเราเห็นว่าวิธีการ A เป็นวิธีการอันไม่ชอบธรรม ก็ควรที่เราจะโจมตีผู้ที่ใช้วิธีการนี้ทุกคน มิใช่จะเลือกโจมตีแต่เพียงบางคน เราน่าจะถามตัวเองว่า นโยบายของรัฐที่เป็นอยู่ในเวลานี้เปิดช่องให้มีการใช้วิธีการอันไม่ชอบธรรมเหล่านี้เพียงใด และรัฐได้ใช้ความพยายามในการปิดช่องโหว่เหล่านี้หรือไม่ ถ้าหากวิธีการอันไม่ชอบเหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่คนไทยบางคน รับสินบาทคาดสินบนจากพ่อค้าและนายทุนญี่ปุ่น ก็ควรที่เราจะประณามคนไทยเหล่านั้นด้วย เราน่าจะถามตัวเราเองว่า คนไทยนั้นง่ายแก่การติดสินบาทคาดสินบนหรือไม่

แต่ที่จริง ปัญหาที่เรากำลังเผชิญอยู่นี้ หาใช่ปัญหาสินค้าต่างชาติโดยทั่วไปไม่ ปัญหาที่เราประสบอยู่มิใช่ปัญหาสินค้าญี่ปุ่น มิใช่ปัญหาสินค้าอเมริกัน หรือมิใช่ปัญหาสินค้าจากชาติใดๆ หากว่าเป็นปัญหาสินค้าฟุ่มเฟือย เพราะคำว่าสินค้าต่างชาตินั้นย่อมครอบคลุมทั้งสินค้าจำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือย มีสินค้าที่จำเป็นต่อการยังชีพและที่จำเป็นต่อการพัฒนาเป็นอันมากที่เรายังไม่สามารถจะผลิตได้ เพราะฉะนั้น ความจำเป็นที่จะต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศจึงยังคงมีอยู่ แต่สินค้าฟุ่มเฟือยนั้น มิใช่สิ่งจำเป็นต่อการยังชีพและต่อการพัฒนา เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาจึงอยู่ที่การแก้ปัญหาสินค้าฟุ่มเฟือย มิใช่การแก้ปัญหาสินค้าต่างชาติโดยทั่วไป

เราจะแก้ปัญหาสินค้าฟุ่มเฟือยนี้ได้อย่างไร ผู้เขียนเห็นว่า เราควรจะแก้ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ทางด้านคุณภาพนั้น หนทางแก้ไขอยู่ที่นโยบายของรัฐเป็นสำคัญ อยู่ที่รัฐจะเห็นด้วยหรือไม่ว่า สินค้าฟุ่มเฟือยนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมแก่สังคมไทย รัฐเห็นด้วยหรือไม่ว่า สินค้าฟุ่มเฟือยเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล รัฐเห็นด้วยหรือไม่ว่า สินค้าฟุ่มเฟือยทำให้คนไทยมีนิสัยฟุ้งเฟ้อ ไม่มัธยัสถ์ ถ้ารัฐเห็นด้วยความทั้งหมดนี้ รัฐก็ควรที่จะมีนโยบายห้ามสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศ แต่ถ้ารัฐเห็นว่า สินค้าฟุ่มเฟือยจะช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาและช่วยกระตุ้นให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น โดยอ้อม รัฐควรปล่อยให้สินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศต่อไป และถ้ารัฐยังคงเลือกดำเนินนโยบายเช่นนี้ ขบวนการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพราะถ้ารัฐยังคงปล่อยให้สินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศต่อไป ถึงสินค้าที่เข้ามาจะมีสินค้าญี่ปุ่น แต่สินค้าประเภทนี้ก็จะหลั่งไหลเข้ามาจากประเทศอื่นๆ ขบวนการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นจะกลายมาเป็นขบวนการต่อต้านสินค้าอเมริกัน ขบวนการต่อต้านสินค้าอังกฤษ และอื่นๆ ไม่มีวันจกจบจักสิ้น เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาสินค้าฟุ่มเฟือยทางด้านคุณภาพจึงอยู่ที่ความบริสุทธิ์ใจของรัฐว่า รัฐเห็นด้วยหรือไม่ว่า สินค้าฟุ่มเฟือยเป็นโทษมากกว่าเป็นคุณต่อสังคมไทย

ทางด้านปริมาณ การแก้ไขย่อมอยู่ที่คนไทยทุกคน จะต้องมีการแก้ไขระบบคุณค่าของคนไทย จะต้องพยายามสอนให้คนไทยลดความฟุ้งเฟ้อ จะต้องสอนให้คนไทยเห็นว่า สินค้าไทยก็มีคุณภาพไม่แพ้สินค้าต่างชาติ ในกรณีที่เป็นจริงเช่นนั้น ถ้าเราไม่แก้ไขทัศนคติเหล่านี้ แม้สินค้าที่ผลิตขึ้นในแผ่นดินไทยจะยังคงดีตราว่าผลิตในต่างประเทศกันต่อไปอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมไทยไม่แน่ใจว่า หากดีตราว่าผลิตในเมืองไทยแล้วคนไทยจะซื้อ ปัญหาที่มีอยู่ว่า เราจะลด Demonstration Effect ได้อย่างไร หนทางหนึ่งก็คือ การอบรมเด็กทุกคนในรัฐให้ตระหนักถึงภัยพิบัติอันเกิดจากสินค้าฟุ่มเฟือย จะต้องเน้นทัศนคติในเรื่องนี้ในสถาบันฝึกหัดครู ขณะเดียวกัน ท่านที่นั่งอยู่บนยอดปิรามิดของอำนาจก็ควรจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่าง อีกหนทางหนึ่งก็คือ การควบคุมการโฆษณา การโฆษณานั้นจำแนกได้ 2 ประเภท ประเภทหนึ่งได้แก่ การโฆษณาที่มุ่งให้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภค (Informative Advertising) อีกประการหนึ่ง เป็น

การโฆษณาที่มุ่งเชิดเชือนคู่แข่งและแย่งลูกค้ากับคู่แข่ง (Combative Advertising) การโฆษณาในเมืองไทยเวลานี้ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทหลัง ทั้งสินค้าฟุ่มเฟือยก็มักจะใช้วิธีการโฆษณาเช่นนี้ การโฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือยนั้นทำให้คนฟุ้ง คนดู คนอ่านเกิดกิเลส เกิดความอยากได้ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ดีมานด์สินค้าฟุ่มเฟือยเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นรัฐจึงควรมีนโยบายห้ามมิให้มีการโฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือย ขณะเดียวกันรัฐควรควบคุมการโฆษณาให้โฆษณาเฉพาะแต่ข้อมูลที่เป็นจริง จะต้องมีการตรวจคำโฆษณา และจะต้องห้ามมิให้มีการโฆษณาด้วยปากเปล่า ขณะเดียวกันรัฐอาจจัดเก็บภาษีการโฆษณาจากผู้โฆษณา หรือจากผู้รับโฆษณาจากทั้งสองฝ่าย หนทางแก้ไขอีกทางหนึ่งก็คือ การควบคุมการซื้อสินค้าผ่อนส่ง โดยการกำหนดระยะเวลาในการผ่อนส่งและปริมาณเงินที่จ่ายค่าสินค้าในงวดแรก เพราะการซื้อสินค้าเงินผ่านนั้นเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ดีมานด์สินค้าฟุ่มเฟือยสูงกว่าปกติ แม้คนที่มีอำนาจซื้อไม่พอก็ยังอาจซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยได้ด้วยวิธีการเช่นนี้

หมายเหตุ   ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (11 กุมภาพันธ์ 2516)
หน้า 14-19